

Vogels in Berkelland

Speciale uitgave
van de Vogelwerkgroep

Verslag over Zwaluwen, Uilen, Torenvalken, Patrijzen, Weide- en Zangvogels

Borculo - Ruurlo - Eibergen - Neede

Voorjaar 2023

Jonge Boerenzwaluwen

Foto: Marjon Hoen

Bosuil takkelingen

Foto: Benno Stortelder

Koolmees

Foto: Marjon Hoen

De broedresultaten van zwaluwen, uilen, torenvalken, weidevogels en zangvogels in één nieuwsbrief

In deze nieuwsbrief vindt u de verslagen van de verschillende projectgroepen. In 2022 zijn er weer meer erven in het buitengebied van Berkelland bezocht dan in het Coronajaren. De broedresultaten zijn dus weer completer dan in 2021. Tevens worden sommige projecten waar de Vogelwerkgroep mee bezig is uitgelicht.

Uitgebreide informatie en gegevens zijn te vinden op onze website:

www.vogelwerkgroepberkelland.nl

U kunt ons bereiken via email: info@vogelwerkgroepberkelland.nl

Inhoudsopgave

Projectgroep zwaluwen Berkelland	1
Projectgroep nestkastcontrole Berkelland	3
Projectgroep uilen en Torenvalken Berkelland	4
Patrijzenproject in Berkelland	7
Projectgroep weidevogelbeheer Berkelland	8

Zwaluwenproject Berkelland 2022

Na de coronajaren konden we weer vol aan de bak met het tellen van de zwaluwennesten. Aangezien een aantal tellers op leeftijd is, niet meer konden tellen, was het wel even zoeken naar tellers. Op een bijeenkomst van de vogelwerkgroep in het voorjaar, heeft een aantal leden zich opgeofferd om in het seizoen van 2022 te tellen. Dat leverde (op één gebied na) een bijna complete telling van Berkelland op.

In 2021 is Berkelland niet geheel geteld vanwege de Corona maatregelen. Dus we vergelijken 2022 met 2019. In 2019 was de telling van de zwaluwenpaartjes compleet.

De Boerenzwaluwen zijn in 2022 met 3134 getelde nesten bijna 17% afgenomen ten opzichte van 2019.

Bij de Huiszwaluwen zijn 1217 nesten geteld. Dit is een afname van 9,4%.

2022 was een slecht muizenjaar. Waarschijnlijk zijn er ook zwaluwen ten prooi gevallen aan roofvogels.

De coördinatie in Ruurlo wordt sinds vorig jaar gedaan door Bertie Klein Elhorst-Snoeijenbos. Voor het jaar 2023 en komende jaren zijn een aantal tellers niet meer beschikbaar. Nieuwe tellers zijn van harte welkom. Het kost je maar een paar dagen in het broedseizoen en het is nog leuk om te doen ook.

Lees verder op pagina 2

Boerenzwaluwen

Percentage van de Boerenzwaluw is met 13,7% toegenomen ten opzichte van 2021. Ten opzichte van 2019 een daling van bijna 17%.

In het buitengebied verdwijnen steeds meer boerenbedrijven. Nieuwe bewoners houden geen of weinig vee waardoor de vogels minder gaan nestelen omdat met het verdwijnen van vee ook nestmateriaal verdwijnt. Door het toenemende aantal diefstallen in het buitengebied, worden schuren helemaal afgesloten, en dan is er geen in- en uitvlieg meer voor de Boerenzwaluw. De broedmogelijkheden worden zo voor de zwaluwen beperkt.

Huiszwaluwen

Percentage van de Huiszwaluw is met 27,6% toegenomen ten opzichte van 2021. Ten opzichte van 2019 een daling van 9,4%

Als de nesten niet schoon worden achtergelaten, komt er het jaar erop geen vogel in. We proberen elk jaar om de kunstnesten schoon te maken en hopen dat er meer mogelijkheden voor de huiszwaluwen zijn om te broeden. Mensen kunnen ook een modderpoeltje maken, daarmee kunnen de zwaluwen hun eigen nest bouwen.

Huiszwaluwen

Foto: Karin Bosch

Zwaluwentrek

Voor de Boerenzwaluw en de Oeverzwaluw zijn in 2022 opvallend laat. De redenen hiervoor zijn vermoedelijk meervoudig. Doordat deze soorten veel zuidelijker overwinteren (in West, Centraal en zuidelijk Afrika) wordt de voorjaars trek beïnvloed door de weersomstandigheden op hun lange trekroute. Zijn die gunstig, dan kan de trek richting noord vlot verlopen.

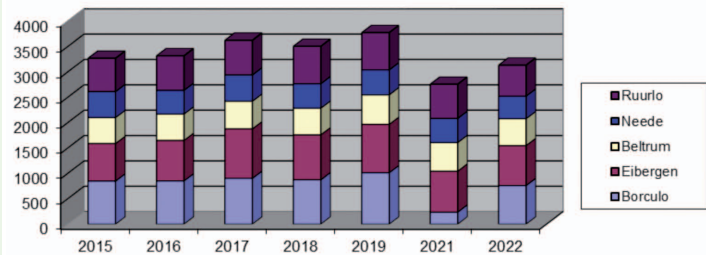
Door stormen boven het noordwestelijke deel van Afrika midden maart werd er heel wat Sahara stof naar hogere luchtlagen getild en waren de trekomstandigheden ongunstig op

Boerenzwaluwen

Foto: Marjon Hoen

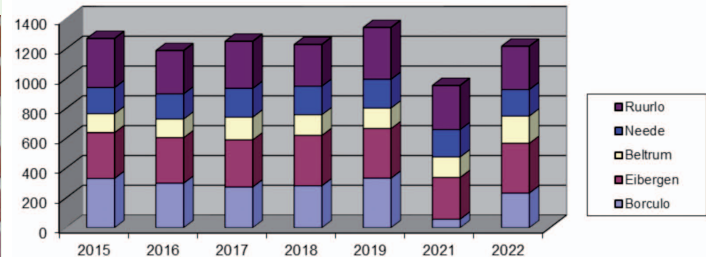
Boerenzwaluwen Berkelland

	Borculo	Eibergen	Beltrum	Neede	Ruurlo	Totaal
2015	848	741	512	510	658	3269
2016	851	799	521	465	682	3318
2017	902	976	546	516	685	3625
2018	873	887	526	481	738	3505
2019	1012	955	583	489	736	3775
2021	235	808	566	472	676	2757
2022	760	788	531	442	613	3134

Borculo niet volledig geteld in 2021

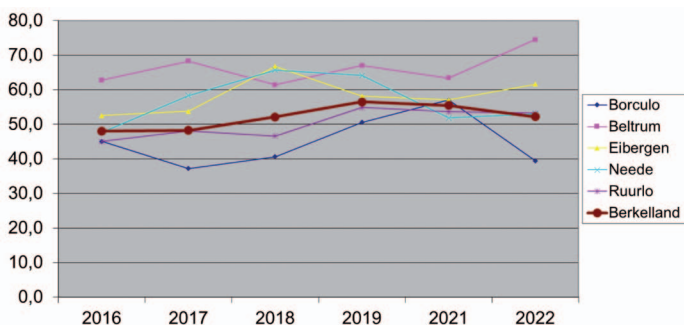
Huiszwaluwen Berkelland

	Borculo	Eibergen	Beltrum	Neede	Ruurlo	Totaal
2015	330	308	127	174	330	1269
2016	298	306	125	168	291	1188
2017	273	316	153	192	316	1250
2018	281	338	139	191	280	1229
2019	332	333	138	192	348	1343
2021	57	280	138	183	296	954
2022	232	334	183	177	291	1217

Borculo niet volledig geteld in 2021

Percentages bezette kunstnesten Huiszwaluwen

een deel van het Afrikaanse traject. Maar ook in Zuid-Europa waren de omstandigheden in maart erg slecht, met koude periodes afgewisseld met dagen met (veel) neerslag en/of tegenwind. Die vertraging van 1-2 weken in de aankomst zien we momenteel bij vrijwel alle Afrikatrekkers.

In 2011 werd de trek van Boerenzwaluwen van Afrika naar Nederland bestudeerd. Op zo'n reis werd een afstand van 8.500 kilometer in gemiddeld 32 dagen afgelegd. Onderweg werd een aantal malen gerust, in totaal ongeveer elf dagen. De rustperiodes werden o.a. gebruikt om voedsel te zoeken. In de overige 21 'trekdagen' werd dus ruim 400 kilometer per dag afgelegd. Maar bij minder gunstige weersomstandigheden wordt de trek later ingezet of kan het langer duren om eenzelfde afstand af te leggen.

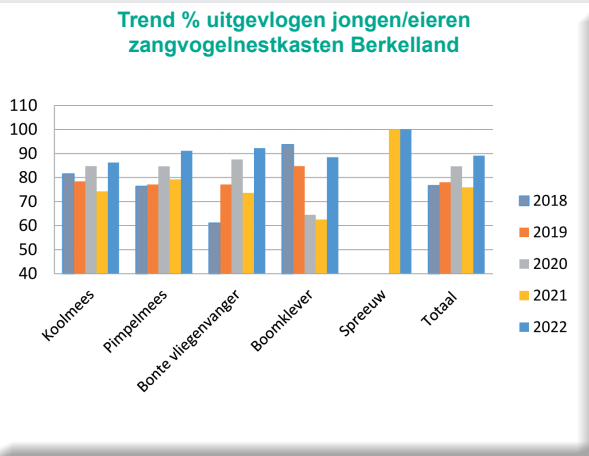
Bron Zwaluwentrek: Natuurpunt

Tekst: Karin Bosch, Dominique Verbelen, Marc Herremans

Resultaten zangvogel-nestkasten 2022 in Berkelland

Dit jaar is het perceel De Waterster voor het eerst na 10 jaar weer gecontroleerd. Na het ophangen van nieuwe nestkasten is de nieuwe waarnemer, Saskia van Namen, met veel enthousiasme aan de slag gegaan. In totaal zijn in de 12 percelen 308 kasten gecontroleerd. Daarvan waren er 249 bezet; bezetting 81% (2021: 86%).

De verdeling van de legfels was: 101 Koolmezen (41%), 70 Pimpelmezen (28%), 76 Bonte Vliegenvangers (31%), 8 Boomklevers (3%), 2 van Spreeuwen en 1 van Boomkruiper. De stijging bij Bonte vliegenvangers lijkt zich voort te zetten. Van de in totaal 2164 gelegde eieren zijn er dit jaar 1932 jongen uitgevlogen = 89%. Dat is een mooie stijging ten opzichte van vorig jaar (2021:76%).

De stijging geldt vooral voor de Bonte vliegenvanger. Enkele nestkastjes waren ook dit jaar al vroeg bezet: bij Koolmezen, Pimpelmezen en Boomklevers vanaf begin april. Maar de gemiddelde 1ste eidatum lag dit jaar voor de Boomklever beduidend later dan voorgaande jaren. Over de hele linie lag de gemiddelde 1ste eidatum 12 tot 21 dagen later dan de 1ste eidatum. De Bonte Vliegenvangers arriveerden later en legden gemiddeld 30 april hun eerste ei. Vijf paren Koolmezen hebben opnieuw een 2e legsel gedaan. De gemiddelde nestgrootte van het 1e legsel was dit jaar 8.8. Bij de tweede leg werden gemiddeld 6 eieren gelegd. Van de 30 eieren zijn er 20 jongen uitgevlogen. Meerdere grote legfels waren bij de Koolmezen 12 eieren, bij de Pimpelmezen 14 eieren, bij de Boomklevers nesten met 8 eieren en bij de Bonte vliegenvangers 8 eieren met een uitschieter van 10! waarvan er 9 jongen zijn uitgevlogen. Mooi om te zien dat de Bonte vliegenvanger zijn opmars volhoudt.

Voor meer informatie: zie onze website voor de historische overzichten.

Al onze nestkastresultaten zijn weer digitaal ingevoerd in het nestkastenprogramma van de SOVON en aangeleverd aan NESTKAART voor hun landelijke jaarverslag. Alle waarnemers zeer bedankt voor de controles en het verwerken van de resultaten.

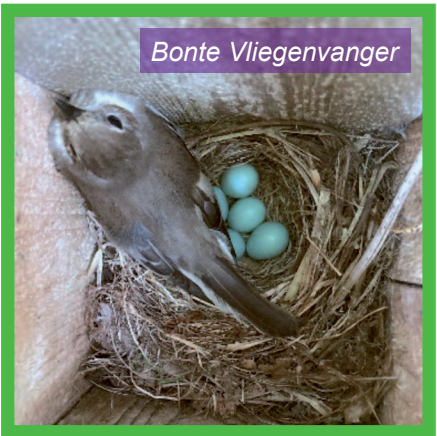
John Smith

Coördinator Zangvogelnestkasten Berkelland

Zie voor het totale jaaroverzicht 2022, de tabel gespecificeerd per gecontroleerd gebied en de trendgrafieken, onze site: <https://www.vogelwerkgroepberkelland.nl/veldwerk/nestkasten-werkgroep/verslag.html>

Nest jonge Pimpelmezen

Bonte Vliegenvanger

Uilen en Torenvalkenproject Berkelland 2022

Een dramatisch, slecht en redelijk uilen en Torenvalken jaar! De uilenwerkgroep is ook in 2022 weer actief bezig geweest met de 3 in een nestkast broedende uilen en de Torenvalken in Berkelland. We hebben op verschillende plaatsen nieuwe nestkasten voor Bos- Steen- en Kerkuilen opgehangen en een aantal oude kasten vervangen door nieuwe. Verder hebben we ook een aantal nieuwe Torenvalkkasten geplaatst. In totaal hebben we dit jaar 51 kasten geplaatst of vervangen. Ook hebben we ter bescherming tegen predatie enkele kasten beveiligd tegen rovers als bv de Marter.

Het controleren van nestkasten op broedsels en het terugvangen van geringde vogels op het nest heeft ook in 2022 weer op uitgebreide schaal plaatsgevonden.

Helaas waren er veel kasten niet bezet en waar de kasten wel bezet waren vonden we kleine broedsels met jongen en regelmatig legsels met koude en verlaten eieren.

Dramatisch was het bij de Bosuilen waar we, ten opzichte van het jaar 2021, nog maar ruim 25% van het aantal jongen hebben kunnen ringen. Ook bij de Kerkuilen was het drama, hier was het aantal geringde jongen 30% ten op zicht van het jaar 2021. De Steenuilen deden het ook niet goed, hier was het verlies 20% t.o.v. 2021. Alleen de Torenvalken deden het redelijk met een gelijk aantal uitgevlogen jongen, wel verdeeld over een groter aantal kasten.

In 2022 hebben we 505 Uilen en Torenvalken geringd, verdeeld over 476 jonge en 29 volwassen vogels.

Ook werd bij vele kasten een nacontrole gedaan om te kijken of de jongen waren uitgevlogen en de kasten waar nodig te schoon te maken of te repareren.

Dit jaar werden er 29 camera's geplaatst in Kerkuilkasten die moeilijk bereikbaar zijn. De controleurs kunnen de controle via de monitor doen en alleen voor het ringwerk en het schoonmaken is een ladder nodig om naar de kast te klimmen.

De groepen in Neede en Ruurlo zijn na de herstructurering vol op stoom en de werkzaamheden verlopen voorspoedig.

Ook in 2022 hebben we aan diverse particulieren en instanties voorlichting gegeven over uilen en het plaatsen van nestkasten en hebben een aantal gewonde of zieke vogels naar de vogelopvang in Barchem gebracht.

De administratie loopt naar wens en de controleurs en ringers weten waar ze hun berichten en data kwijt kunnen. De database worden verder gevuld en voor de toekomst zeker gesteld.

We hopen dat in het jaar 2023 de vrijwilligers/controleurs/coördinatoren erg druk zullen zijn. Want dat betekent dat het een goed uilenjaar is!

Bosuilen 2022

Voor de Bosuilen was het een dramatisch jaar, er zijn maar 19 jongen uitgevlogen, tegenover de 67 die in 2021 uit de nestkast kwamen is dat een enorme daling.

Ook het aantal uitgevlogen jongen per kast was laag, uit de 10 geslaagde broedsels vlogen dus 19 jongen uit en dat is een gemiddelde van 1,9 per kast. In 2021 was dat 3 jongen per kast. Toen waren er 22 geslaagde broedsels. De eerste eilegdatum was met eind februari gemiddeld op het normale tijdstip voor Bosuilen Het verlies van uitgevlogen jongen ten opzicht van vorig jaar deed zich bij alle groepen voor en ook hier is het voedselaanbod waarschijnlijk de grote boosdoener.

In veel kasten waar wel Uilen aanwezig waren, is het niet tot een broedsel gekomen. Als het mannetje te weinig voedsel aan-brengt zal het vrouwtje niet in broedconditie komen en zal ze geen eieren gaan leggen. Het aantal verdwenen jongen,

4

Jaaroverzicht Uilen Werkgroep Berkelland 2022

Bosuilen	bewoonde Kasten	met broedsel	mislukt	jongen	verdw. Jongen	uitgevl. Jongen
Borculo	1	1	0	3	0	3
Geesteren/Gelselaar	2	2	1	2	1	0
Neede	7	7	2	9	0	9
Eibergen	5	4	1	8	1	7
Beltrum	0	0	0	0	0	0
Ruurlo	0	0	0	0	0	0
BERKELLAND	15	14	4	22	2	19

Kerkuilen	bewoonde Kasten	met broedsel	mislukt	jongen	verdw. Jongen	uitgevl. jongen
Borculo	6	2	0	7	3	4
Geesteren/Gelselaar	4	2	0	5	0	5
Neede	3	3	1	5	0	5
Eibergen	17	12	2	36	8	28
Beltrum	6	4	1	6	0	6
Ruurlo	9	5	1	12		12
BERKELLAND	45	28	5	71	11	60

Steenuilen	bewoonde Kasten	met broedsel	mislukt	jongen	verdw. jongen	uitgevl. jongen
Borculo	20	20	8	66	33	33
Geesteren/Gelselaar	16	14	2	35	12	23
Neede	41	41	16	63	2	61
Eibergen	50	41	16	76	11	65
Beltrum	28	27	5	65	8	57
Ruurlo	38	35	8	65	0	65
BERKELLAND	193	178	55	370	66	304

Torenvalken	bewoonde Kasten	met broedsel	mislukt	jongen	verdw. Jongen	uitgevl. jongen
Borculo	0	0	0	0	0	0
Geesteren/Gelselaar	1	1	0	4	0	4
Neede	8	8	2	28	0	28
Eibergen	10	9	1	36	1	35
Beltrum	5	5	0	26	0	26
Ruurlo	3	3	0	14	0	14
BERKELLAND	27	26	3	108	1	107

Totaal	280	246	67	571	80	490

2 stuks, viel wel weer mee ten opzichte van 2021 toen er 12 jongen verdwenen. Hopen dat er in 2023 weer voldoende voedsel aanwezig is.

Steenuilen 2022

Ook voor de Steenuilen was 2022 een slecht jaar. Uit de 178 kasten met een broedsel mislukten er 55. Uit de overige 123 kasten met succesvol broedsel vlogen er in totaal maar 304 jongen uit. Dat is 89 minder dan in 2021.

Het gemiddelde van de succesvol uitgevlogen jongen per kast is 2,45 en dat is vergelijkbaar met het jaar 2020.

Het mislukken van de broedsels gebeurde meestal na de eileg, de eieren waren bij de volgende contro-le verdwenen of het legsel was verlaten. Ook in de jongen-fase ging het slecht; bij de ringcontrole waren er maar liefst 66 jongen verdwenen. Door voedselgebrek opgegeten door de ouders of opge-voerd aan de overige jongen? We weten het niet.

Ook opvallen was de groeiachterstand van de pullen. Bij meerdere ringcontroles moesten de de jongen bv 24 dagen oud zijn, gemeten na de vorige controle, terwijl de vleugelmaat aangaf dat de jongen maar 18 of 19 dagen oud zouden zijn. Een groeiachterstand van 5! dagen.

We hopen dat de toch uitgevlogen jongen voldoende voedsel hebben gevonden om het eerste, voor hen zo belangrijke, jaar te overleven.

Kerkuilen 2022

In één woord, dramatisch, is ook het seizoen 2022 voor de Kerkuilen verlopen. Doordat er geen eikels en geen noten van de bomen waren gevallen in 2021 waren we al bang dat voedselgebrek voor met name de Veldmuizen en de Woelmuizen, toch het hoofdvoedsel van de Kerkuil ons parten zou spelen. Toen ook het voorjaar nog kleddernat was met veel ondergelopen weilanden werd alles nog veel beroerder voor de muizen en dus ook de uilen.

We hadden maar 28 kasten met broedsel, waarvan er

Jaaroverzicht 2022 Terugmeldingen geringde uilen in Berkelland

Omdat we de uilen ringen is het altijd weer interessant te weten waar ze heen gaan. Ook treffen we uilen aan die buiten Berkelland zijn geringd en hier naar toe zijn gekomen. Ringnummers worden ingevoerd in het landelijke ringregister GRIEL van het Vogel-trekstation zodat is na te gaan precies waar en wanneer een uil is geringd en teruggezien.

Aantallen

In 2022 zijn er 170 terugmeldingen geregistreerd: 137 Steenuilen, 30 Kerkuilen, 1 Bosuil en 3 Torenvalken. In 2021 waren dat er 195 (132 Steenuilen, 48 Kerkuilen, 15 Bosuilen en 3 Torenvalken).

Verspreiding

In de grafieken van de Steen- en Kerkuilen is te zien dat er soms behoorlijke afstanden worden afgelegd. Voor de Bosuilen en Torenvalken is er geen grafiek gemaakt omdat er te weinig exemplaren waren voor een representatieve grafiek (zie volgende pagina).

ook nog 5 mislukten. Ook het aantal jongen per kast was klein. Er vlogen maar 60 jonge Kerkuilen uit en dat is 115 minder dan in 2021. Toen hadden we 51 kasten met een broedsel waarvan er 3 mislukten. Een gemiddelde van 2,14 jong per succesvolle kast is ronduit slecht te noemen. We vertrouwen er op dat de meeste toch uitgevlogen jongen het zullen overleven, ook omdat er na het uitvliegen relatief weinig jongen als dood werden teruggemeld. We zullen het zien!

Torenvalken 2022

De Torenvalken deden het nog redelijk in 2022, van de 27 bezette nestkasten kwamen er 23 tot een succesvol broedsel. Net als in 2021 vlogen er 107 jonge Torenvalken de wijde wereld in. Dat is een respectabel aantal gezien het slechte voedselaanbod. Je zag dan ook meer vogel-resten in de nestkasten. Met name van de Spreeuw en van de Huismus zijn er veelvuldig veren waargenomen. Je ziet dus ook dat de Torenvalk een opportunist is en in magere muizenjaren zich toch aardig weet te redden. Het gemiddelde van 4,6 jong per succesvolle nestkast was zelfs beter dan in 2021. Er viel ons wel op dat er verschillende kasten waar al jaren succesvol in werd gebroed dit jaar leeg bleven. De voedselsituatie kan dus per plaats heel verschillend zijn. We hebben dit jaar 2 Torenvalken op het nest kunnen terugvangen die in deze nestkast het vorig jaar ook een broedgeval hadden. Hieruit blijkt dat ze ook vrij plaatstrouw zijn. Dat het plaatsen van nestkasten voor Torenvalken een succes is blijkt uit de stijging van het aantal geringde jongen, in 2018 hebben we 61 jonge Torenvalken geringd en in 2020 waren er dat al 112 een stijging van 85%! Ook werden er in 2021 Torenvalken teruggemeld, een aantal helaas dood door verschillende oorzaken maar ook een levend gevangen 1e jaars Torenvalk in Lisov Tjechië die was geringd aan de Ruiterweg in Eibergen. Deze jonge vogel had in 5.5 maand een afstand afgelegd van maar liefst 650 km!

Henk Lammers

Coördinator uilen vogelwerkgroep Berkelland

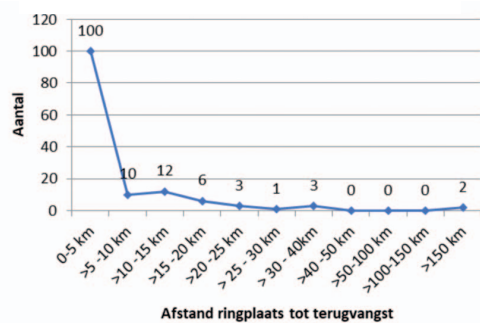
Jonge Kerkuil

[Lees verder op pagina 6](#)

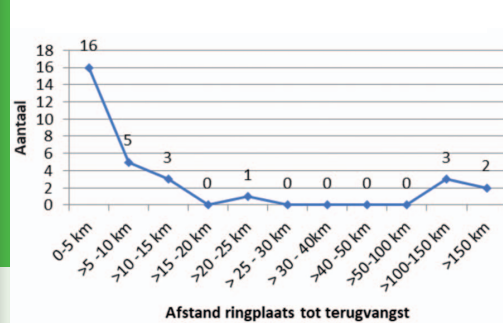

Afstand terugmeldingen 2022 Steenuilen

Afstand terugmeldingen 2022 Kerkuilen

Steenuil met jongen

Patrijzen in Berkelland: 2022

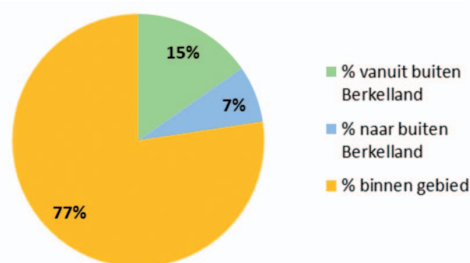
De Patrijs heeft het in Nederland heel erg moeilijk. Er is een afname in 50 jaar van ca 95% van het aantal broedparen. Een belangrijke factor die meespeelt in deze afname is het voedseltekort op het boerenland. In de winter hebben volwassen Patrijzen moeite om genoeg zaden te vinden op de akkers en in het voorjaar ligt het knelpunt met name bij de kuikens. Die kunnen niet meer genoeg insecten vinden door gebrek aan kruiden en overvloed aan pesticiden. Daarnaast zijn de gebieden waar de Patrijs nog wel broedt versnipperd en ontbreekt goede dekking, waardoor ze makkelijk een prooi worden voor roofdieren.

Patrijs

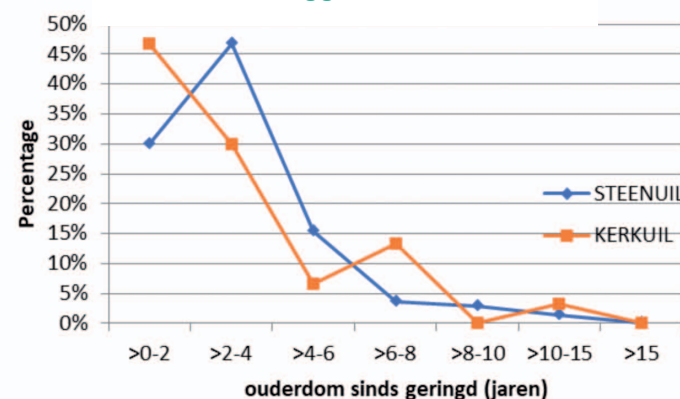
Foto: Marjon Hoen

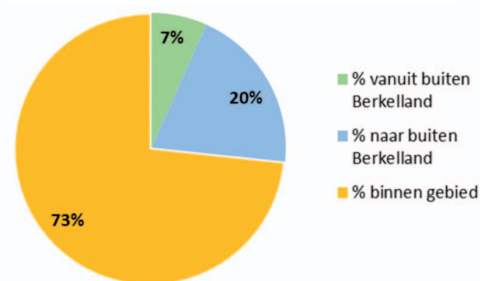
Vestigingsgebied Steenuilen Berkelland 2022

Ouderdom teruggemelde uilen 2022

Vestigingsgebied Kerkuilen Berkelland 2022

binnengekomen zoals in de bovenstaande grafieken te zien is. Voor de Kerkuilen was dat vorig jaar nog omgekeerd.

Leeftijd

Sommige uilen bleken al een respectabele leeftijd te hebben bereikt. Een Steenuil en een Kerkuil waren al 14 jaar oud. Ouder dan 15 jaar worden ze doorgaans niet.

Bijzonderheden

Onder de terugmeldingen zijn er dit jaar 29 van dode uilen afkomstig: 15 Kerkuilen, 13 Steenuilen en 2 Torenvalken. Vorig jaar waren dat er 27 respectievelijk 19 en 2. Bij de Kerkuilen vielen de meeste doden in de eerste 3 maanden. Bij de Steenuilen lag de piek in de uitvliegperiode en waren het vooral verkeersslachtoffers. In enkele gevallen was bij jonge Kerkuilen verhogering de oorzaak. Het was een slecht muizenjaar.

Dankzij het ringen, de controles en de terugmeldingen houden we een goed inzicht in de verspreiding, paarvorming, broedresultaten en leeftijdsontwikkeling van de uilen in ons gebied. Al onze gegevens voeren we in de landelijke registers van GRIEL en SOVON in zodat de experts de landelijke trends en de bescherming kunnen volgen. Tijdens het ringen meten we bij de jonge uilen nog de vleugellengte en het gewicht om hun leeftijd vast te stellen, of de jongen genoeg gegeten hebben en of ze op het gewicht zijn wat bij hun leeftijd gebruikelijk is. Gelukkig worden er ook meldingen gedaan door niet-leden, de zogeheten Publieke meldingen. Een ieder die een geringde vogel vindt kan het nummer terugmelden aan <https://www.griel.nl/> of melden bij de Vogelwerkgroep Berkelland info@vogelwerkgroepberkelland.nl

Met dank aan alle ringers en controleurs!

Tekst en foto's: John Smith
Projectgroep Uilen en Torenvalken

In de Achterhoek en dus ook in Berkelland is de situatie iets beter. De daling is door extra inspanningen (voorlopig) tot staan gebracht. Het aantal broedparen in Berkelland ligt de laatste jaren op ruim 30 paar en ook in 2022 is dit het geval. Op het bijgaande kaartje zijn met stippen 26 territoria aangegeven. Dat zijn de telgegevens van de telgebieden, die ongeveer 60% beslaan van geheel Berkelland. Ook buiten telgebieden worden soms patrijzen waargenomen en de stippen op het kaartje zijn uitsluitend de voorjaarsstellingen. Waarnemingen in de zomer en najaar/winter maken het beeld voor geheel Berkelland completer en op basis hiervan schatten we tussen de 30-40 paren patrijzen. Het is fijn dat vele inwoners van met name het buitengebied, ook waarnemingen doorgeven en ik ben ze daar zeer erkentelijk voor.

We kunnen echter de Patrijs nog meer helpen en daarmee wellicht ook het landschap. De Patrijs heeft behoefte aan een gevarieerd landschap met kruidenrijke akkers of anders akkerranden. Ook wat min of meer verwaarloosde stukjes grond doen het goed: de zogenaamde overhoekjes. Bloemenrijke bermen en randen zijn noodzakelijk om insecten te lokken, maar helaas zijn de insecten ook met ruim 70% afgenomen. Deze insecten zijn het noodzakelijke voedsel voor de jongen gedurende de eerste weken. Te weinig insecten betekent gewoon, dat er veel jongen omkomen van de honger. Door de aanleg van de N18 zijn er in verhouding wat meer ruigtes en bloemenrijke randen ontstaan en daar kan de Patrijs van profiteren. We zien langs de N18 tussen Eibergen en Groenlo een aardige concentratie van Patrijzen met voldoende jongen. Misschien kunnen ze

straks ook gaan profiteren van het nieuwe ecologische bermbeheer van de Gemeente Berkelland. Meer bloemetjes en meer insecten en later maaien kan gaan helpen. Moeten we wel accepteren dat de berm min of meer natuur is en dus ook wat meer ruigtes kent en niet gladgeschoren moet zijn. Dit laatste is ook van belang voor de Patrijs als broedplaats. Ze kunnen prima in de berm en slootkanten broeden, mits er voldoende ruigte is en niet alles in mei of juni wordt weggemaaid. In de herfst en in de winter is er voedsel te vinden op de akkers, waar nu de stoppels vaker (deels) blijven staan en het vanggewas voor dekking kan zorgen. Ook deze dekking en voedsel is essentieel om weer voldoende broedparen te hebben in het voorjaar.

Een beetje optimisme is er gelukkig nog en ook zijn er subsidies mogelijk voor landeigenaren, die bijvoorbeeld akkerranden willen aanleggen. Deze vergoedingen kunnen oplopen tot €1800,- per ha en dat is zeker de moeite waard als daar de wat mindere delen van een perceel voor worden gebruikt. Meer informatie hierover: <https://www.vanberkelslinge.nl/> Meldingen kunt u zelf plaatsen op <https://waarneming.nl/> en als u dat liever niet doet dan kunt u ze ook doorgeven aan Henk Leever: henkenjantine@hotmail.com of telefoon 06-51314562. De Patrijs verdient onze bescherming en staat bekend als barometer vogel: gaat het goed met de Patrijs dan gaat het goed met onze natuurlijke omgeving. Immers er is dan meer variatie: meer bloemen en meer kruiden en meer insecten en een gezondere leefomgeving.

Tekst en kaartje: Henk Leever

Verslag 2022 van de Projectgroep Weidevogels

De projectgroep Weidevogels wordt georganiseerd vanuit de VAN (Vereniging Agrarisch Natuurbeheer). Een aantal leden van de Vogelwerkgroep Berkelland voert, als vrijwilliger, het veldwerk voor deze organisatie uit.

Resultaten weidevogelbescherming 2008 t/m 2022 van Berkel en Slinge

Soort	gevonden nesten															
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
KIEVIT																
Beltrum-Groenlo-Zwolle	71	69	101	182	163	70	87	74	51	110	86	42	70	76	117	107
Elbergen	76	59	65	32	42	36	39	62	59	24	66	59	43	55	49	66
Ruurlo	145	148	158	103	113	75	41	57	60	22	6	10				
Neede-Borculo	172	102	71	45	47	51	47	65	109	83	57	94	43	74	49	35
TOTAAL KIEVIT	464	378	395	362	365	232	214	258	279	239	215	205	156	205	215	208
SCHOLEKSTER																
Beltrum-Groenlo-Zwolle	6	4	6	12	14	7	5	8	11	4	3	8	7	10	14	13
Elbergen	1	1	11	4	2	3	12	9	5	4	8	8	5	8	11	3
Ruurlo	4	13	12	3	5	0	7	0	0	0						
Neede-Borculo	14	4	0	7	7	7	4	5	5	1	1	2		6	2	2
TOTAAL SCHOLEKSTER	25	22	29	26	28	17	28	22	21	9	12	18	12	24	27	18
WULP																
Beltrum-Groenlo-Zwolle	8	10	17	21	24	19	20	19	9	14	22	12	20	24	39	28
Elbergen	5	5	7	4	5	4	0	5	5	6	8	11	7	14	11	9
Ruurlo	33	13	13	22	25	25	9	7	17	9		1				
Neede-Borculo	1	2	2	1	2	3	6	16	14	9	16	13	5	15	17	12
TOTAAL WULP	47	30	39	48	56	51	35	47	45	38	46	37	32	53	67	49
GRUTTO																
Beltrum-Groenlo-Zwolle	6	7	22	31	42	48	50	49	45	32	30	25	28	44	44	33
Elbergen	19	22	11	14	13	6	15	14	11	7	2		4	9	4	6
Ruurlo	11	13	13	12	12	11	0	2	4	10	1	1				
Neede-Borculo	15	12	11	8	8	5	24	21	24	24	23	28	16	22	17	16
TOTAAL GRUTTO	51	54	57	65	75	70	89	86	84	73	56	54	48	75	65	55
TURELUUR																
Beltrum-Groenlo-Zwolle	0	0	1	1	1	1	2	3	1	3	3	0	1		1	3
Elbergen	2	3	3	3	4	5	3	4	1	1	0	4	1	7	4	3
Ruurlo			0	0	0	0	0	0	0	0						
Neede-Borculo	4	3	1	0	2	1	1	1	2	2	3	2	3	4	3	3
TOTAAL TURELUUR	6	6	5	4	7	7	6	8	4	6	6	6	5	11	8	9
Totaal aantallen W/G/T	104	90	101	117	138	128	130	141	133	117	108	97	85	139	140	113
Totaal gevonden nesten	593	490	525	505	531	377	372	421	433	365	335	320	253	368	382	339

En weer was het een dramatisch jaar voor de weidevogels. Waar het voorjaar nog heel nat was en ons hoopvol stemde, werd de rest van het broedseizoen gekenmerkt door extreme droogte. En dat voor een derde jaar op rij. De opeenvolging van zoveel droge seizoenen op rij werkt catastrofaal door op de weidevogelpopulatie. Ondanks juist de vele inspanningen van onze weidevogelbeschermers. Er is veel geïnvesteerd in het opleiden van vrijwilligers, in het verbeteren van broedterreinen, met name rond de Hagdijk. Er werden gunstige afspraken gemaakt met grondeigenaren. Ook is ervaring opgedaan met het plaatsen van stroomrasters. Met name rond 3 wulpenesten. Alle 3 de nesten zijn uitgekomen en 2 van de 3 nesten succesvol met 3 vliegvlugge jongen.

Veel weidevogels konden in de keiharde bodem geen voedsel vinden en staakten hun broedpogingen of gingen helemaal niet tot broeden over. Gevolg is een extreem laag aantal jongen. Positief was dat het werken met een drone steeds betere resultaten geeft. En ook het enthousiasme van de vrijwilligers is hartverwarmend.

In bovenstaand overzicht is te zien dat over de brede linie een dalende trend zichtbaar wordt. Alleen de Tureluur lijkt zich goed staande te kunnen houden.

Het jaar 2023 is uitgeroepen tot het jaar van de Scholekster. De vraag, hoeveel Scholeksters er op platte daken broeden en wat het slagingspercentage daarvan is, staat centraal. Het wordt steeds duidelijker dat grond-broedende Scholeksters, met name door predatie, nauwelijks jongen grootbrengen.

We hopen dat 2023 eindelijk weer eens een gunstig weidevogelseizoen oplevert. Willen we weidevogels houden in de Achterhoek, dan is dat dringend nodig.

Gerrit Stomps
Projectcoördinator weidevogels

www.vogelwerkgroepberkelland.nl

www.vwgberkelland.waarneming.nl

E-mail: info@vogelwerkgroepberkelland.nl

Redactie: Karin Bosch, Henk Lammers, Henk Leever, John Smith, Gerrit Stomps, Marjon Hoen en de Vereniging Agrarisch Natuurbeheer.

Scholeksters

Foto: Marjon Hoen